

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 2/2005 rd**

Regeringens proposition med förslag till semesterlag och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 november 2004 en proposition med förslag till semesterlag och vissa lagar som har samband med den (RP 238/2004 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 1/2005 rd) ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tarja Kröger, arbetsministeriet
- specialforskare Mikael Sallinen, Institutet för arbetshygien

- ansvarig jurist Jorma Rusanen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation rf
- avtalsansvarig, jurist Heli Ahokas, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- jurist Minna Helle, Akava rf
- vicehäradshövding, ombudsman Mikko Nyssölä, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland rf
- biträdande förhandlingschef Elina Vartiainen-Hynönen, Kommunala arbetsmarknadsverket
- arbetsmarknadsombud Erkki Mustonen, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- ombudsman Markku J. Kekäläinen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation.

Dessutom har Arbetslöshetskassornas Samorganisation yttrat sig skriftligt.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny semesterlag. Dessutom föreslår den följdändringar i en rad andra lagar.

Den nya lagen ska tillämpas på arbete som utförs dels i arbetsavtalsförhållande, dels i tjänsteförhållande. Semesterns längd bestäms enligt samma principer som i den gällande semesterla-

gen. Semester tjänas in antingen två eller två och en halv vardag för varje full kvalifikationsmånad. Arbetstagarna omfattas fortfarande av antingen 14-dagarsregeln eller 35-timmarsregeln vid intjänande av semester. Genom att reglerna för intjänande av semester samordnas fastställs den tid som berättigar till semester i princip på

samma sätt enligt vardera regeln, och bestämmelserna om tid som är likställd med arbetad tid tillämpas direkt också på dem som omfattas av 35-timmarsregeln.

De arbetstagare som inte omfattas av reglerna för intjänande av semester garanteras rätt till ledighet under två vardagar för varje kalendermånad som de innehaft anställningen. För ledigheten betalas semesterersättning. Bestämmelserna tillämpas också på arbetstagare som utför arbete i sitt hem och på arbetsgivarens familjemedlemmar när arbetsgivaren inte har några andra anställda. Arbetstagare som har arbetat för samma arbetsgivare på basis av konsekutiva arbetsavtal för viss tid är också berättigad till ledighet.

En arbetstagare har under sin semester rätt att åtminstone få sin ordinarie eller genomsnittliga lön. Arbetstagare med vecko- eller månadslön får alltså sin ordinarie lön också under semestern. På semesterlönen slås sådana andra löneposter som inte fastställs på grundval av tillfälliga omständigheter.

För arbetstagare med tim- eller prestationslön som omfattas av 14-dagarsregeln fastställs semesterlönen fortfarande med hjälp av en koeficient som bestäms utgående från den genomsnittliga dagslönen och antalet semesterdagar. För arbetstagare med tim- eller prestationslön som enligt avtal arbetar mindre än 14 dagar per månad är semesterlönen antingen 9 eller 11,5 procent av lönen under kvalifikationsåret, vilken ökas med utebliven lön för sådana frånvarotider som berott på föräldraskapsrelaterade omständigheter, sjukdom eller olycksfall, medi-

cinsk rehabilitering, av en myndighet förordnad karantän eller permittering.

När anställningen upphör betalas semesterersättning för den semester som inte tagits ut med iakttagande av reglerna för bestämmande av semesterlön.

Semesterlönen ska betalas innan semestern börjar. För en högst sex dagar lång semester får semesterlönen dock betalas på den ordinarie lönebetalningsdagen.

Arbetsgivaren har fortfarande rätt att bestämma tidpunkten för semestern. Av semestern ska 24 vardagar förläggas till semesterperioden och den återstående delen ges innan följande semesterperiod börjar. Lagen medger större möjligheter att avtala om när semestern tas ut. Det blir tillåtet att avtala om att den del av semestern som överstiger 12 vardagar får tas ut ännu följande semesterperiod. Möjligheterna att spara semester utökas så att arbetsgivaren och arbetstagaren kan avtala om att den del av semestern som överstiger 18 vardagar tas ut senare som sparad ledighet. Arbetstagaren ska fortfarande ha rätt att spara den del av semestern som överstiger 24 vardagar.

På arbetstagarens initiativ kan det också avtalas om att den del av semestern som överstiger 24 vardagar kan tas ut i form av förkortad arbetstid. Avtalet ska ingås skriftligt.

Lagen ger större möjligheter att genom riktäckande kollektivavtal avvika från lagens i övrigt tvingande bestämmelser.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 april 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Semesterns betydelse

Utskottet understryker att människan behöver semester för att vila upp sig, återhämta sig från arbetet, rekreera sig och uppnå balans mellan arbete och privatliv. Under de senaste åren har behovet att återhämta krafterna efter ett belastande

arbete och få arbets- och privatlivet i bättre balans ökat. Studier visar att var fjärde förvärvsarbetande lider av lindrig utbrändhet medan ca 40 procent upplever sitt arbete som psykiskt tungt. Allt fler förvärvsarbetande drabbas av sömnlöshet. Det har blivit svårare att sammanjämka arbetet med familjeliv och annat socialt umgänge när arbetstiderna blivit allt mer oregelbundna och övertidsarbete allt vanligare. Under de se-

naste årtiondena har också skiftarbete och arbete på andra tider än dagtid ökat klart.

Semestern ger arbetstagarna möjlighet att återhämta sig efter belastningen under en längre arbetsperiod. Då ges de också en chans att återställa balansen mellan arbete och annat liv, exempelvis genom samvaro med familj eller släktingar och vänner eller genom hobbyer som de inte har tid att utöva vid sidan av arbetet. Men för att semestern ska utgöra ett rejält avbrott i arbetet och hjälpa den förvärvsarbetande att återfå krafterna efter ett tungt arbete måste den tas ut i tillräckligt långa sammanhängande perioder.

Ju äldre en arbetstagare blir desto mer behöver han eller hon återhämta sig. Ett viktigt inslag i de satsningar på bibehållen arbetsförmåga bland arbetstagare som görs för att regeringens mål om en höjd ålderspensionsålder ska uppnås är därför att skapa adekvata förutsättningar för återhämtning, vila och rekreation.

Propositionen medger större möjligheter att spara av semestern. Institutet för arbetshygien har påpekat för utskottet att lagförslaget inte sätter någon gräns för när sparad semester senast ska tas ut. Det avsedda syftet med semestern uppfylls inte, om arbetstagaren sparar den del av semestern som överstiger 18 dagar under en oskäligt lång tid, exempelvis tio år. Att spara semester på detta sätt och inte hinna återhämta sig kan leda till att arbetstagaren insjuknar och i värsta fall tvingas gå i förtidspension. Utskottet understryker att det gäller för regeringen att i samråd med arbetsmarknadens parter följa vilka konsekvenser lagen får och vidta åtgärder om några av de befarade problemen uppstår.

Översynen av semesterlagen

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att förslaget till ny semesterlag ställvis är svårbegripligt och att det är svårt att få en uppfattning om sakinnehållet. Utskottet understryker att semesterlagen hör till de centrala lagarna som reglerar arbetslivet och de anställdas välbefinnande och bör kunna förstås av alla arbetstagare, tjänstemän och arbetsgivare. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet håller med grundlagsutskottet och

menar att det är beklagligt att man inte fick till stånd enhetliga, tydliga semesterrätts- och semesterlönemodeller i den nya semesterlagen. Trots översynen är semesterlagen mycket komplicerad och för såväl arbetstagare som arbetsgivare är det svårt att få klart för sig vilken bestämmelse som gäller i vilken situation.

Ett av de främsta syftena med lagöversynen är att likställa semesterförmånerna för arbetstagare i olika anställningsformer. Den föreslagna lagen ger faktiskt deltidsanställda och visstidsanställda arbetstagare bättre semesterförmåner. Men när det gäller semesterlönerna kvarstår skillnaderna mellan å ena sidan arbetstagare med vecko- eller månadslön och å andra sidan arbetstagare med tim- eller prestationslön. Flertalet av de besvärliga och krångliga bestämmelserna beror uttryckligen på att dessa skillnader hänger med.

Utskottet understryker vikten av att regeringen anstränger sig för att i samråd med arbetsmarknadens organisationer få till stånd en tydlig och enkel semesterlag som likabehandlar alla arbetstagargrupper.

Samtidigt vill utskottet fästa uppmärksamheten vid att den föreslagna semesterlagen bara gäller personer i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande. De arbetsformer som arbetsavtalslagen inte tillämpas på, bl.a. arbetspraktik, arbetslivsträning och arbetsprövning som arbetsförvaltningen ordnar, omfattas följaktligen inte av semesterlagen. Personer med sådant arbete får varken semester eller semesterersättning, låt vara att de arbetar 40 timmar per vecka. En arbetsperiod kan i bästa fall vara 18 månader. Utskottet ser ingen anledning att dessa arbetsformer lämnas utanför semesterbestämmelserna utan anser att regeringen omedelbart bör vidta åtgärder för att införliva dem i semesterlagen.

Periodiseringen av semesterersättningar i utkomstskyddet för arbetslösa

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa hindrar semesterersättning som betalas när ett anställningsförhållande upphör att arbetslöshetsförmåner beviljas för den tid, räknat från det

att anställningsförhållandet upphörde, över vilken förmånen periodiseras på basis av lönen i det senaste anställningsförhållandet.

Detta kan ge upphov till situationer där en person på grund av semesterersättning för några få dagar går miste om arbetslöshetsersättningar för en avsevärt längre tid. Detta kan enligt utskottets mening inte anses ligga i linje med semesterlagens anda och syfte. Utskottet uppmanar regeringen att tillsammans med arbetsmarknadens organisationer omedelbart sätta i gång med att utreda om lagen om utkomstskydd för arbetslösa kunde ändras genom att periodiseringen av semesterersättning slopas.

Detaljmotivering

1. Semesterlag

1 §. Tillämpningsområde. Regeringen föreslår att lagen ska tillämpas på arbete som utförs i ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande. Anställda i tjänsteförhållande är statstjänstemännen, kommunernas och samkommunernas tjänsteinnehavare samt kyrkans tjänsteinnehavare. Enligt förslaget omfattar lagen också andra personer i tjänsteförhållande. Grundlagsutskottet understryker i sitt utlåtande att tjänstemännens semester rättigheter inte uteslutande får regleras genom tjänstekollektivavtal.

Grundpremisen i lagförslaget är att även riksdagens tjänstemän omfattas av lagen, om inte annat föreskrivs om riksdagens tjänstemäns semester rättigheter någon annanstans. Utskottet anser att den föreslagna lagen också ska tillämpas på riksdagens tjänstemän och föreslår tillägg gällande detta i 30 och 33 §.

Grundlagsutskottet påpekar att läget är oklart när det gäller Folkpensionsanstaltens tjänstemän. Enligt erhållen information är Folkpensionsanstaltens tjänstemän anställda i arbetsavtalsförhållande och på deras arbetsavtalsförhållande tillämpas arbetsavtalslagen och andra arbetsrättsliga lagar, såsom semesterlagen. Folkpensionsanstalten har ingått ett kollektivavtal om tjänstemännens arbetsvillkor. För att Folkpensionsanstalten ska kunna ingå ett kollektiv-

avtal om semestrar, föreslår utskottet ett tillägg till 30 § 3 mom.

I 3 mom. föreslår utskottet att den felaktiga hänvisningen till 14 § 3 mom. stryks. Utskottet föreslår att momentet kompletteras med en hänvisning till det nya 10 § 4 mom., som föreslås innehålla en bestämmelse om fastställande av semesterlönen för arbetstagare med månadslön som enligt avtal bara arbetar i liten utsträckning.

Grundlagsutskottet noterar i sitt utlåtande att förutom personer i arbetsavtalsförhållande innefattar semesterlagens personkrets i landskapet Åland också kyrkans tjänsteinnehavare. Enligt information till utskottet tillämpas kyrkans tjänstekollektivavtal och semesterbestämmelserna i dem på församlingarnas tjänsteinnehavare på Åland exakt på samma sätt som i riket. Därmed förefaller det som om inga ändringar behöver göras när det gäller kyrkans tjänsteinnehavare.

7 §. Tid som är likställd med arbetad tid. Förteckningen över dagar som är likställda med arbetsdagar i den nya semesterlagen har kortats ned genom uteslutning av de dagar som självklart betraktas som likställda med arbetsdagar när de i annat fall hade varit arbetsdagar. Sådana dagar är t.ex. resedagar och sådana dagar under en mellan arbetsgivaren och arbetstagaren avtalad semester som är längre än den lagfästa. För att det inte ska uppstå problem med tolkningen av bestämmelsen konstaterar utskottet att dessa dagar räknas till dem som likställs med arbetade dagar.

10 §. Semesterlön som baserar sig på vecko- eller månadslön. Utifrån erhållen utredning föreslår utskottet att 10 § kompletteras med ett nytt 4 mom.

En arbetstagare med månadslön som omfattas av 35-timmarsregeln får enligt den föreslagna lagen sämre semesterlön än enligt den gällande lagen, när han eller hon enligt avtal endast under vissa månader arbetar minst 35 timmar och under resten av månaderna mindre än 35 timmar. Enligt 9 § i den gällande semesterlagen räknas

semesterlönen för en sådan arbetstagare ut efter en viss procent.

För att den nya lagen inte ska försämra de ovan avsedda arbetstagarnas rätt till semesterlön och för att de som är i denna situation, oavsett löneform, ska bli likabehandlade, föreslår utskottet att paragrafen får ett nytt 4 mom., med en bestämmelse om att semesterlönen för en arbetstagare i dessa fall räknas ut procentbaserat enligt 12 §.

14 §. Regeln för beräkning av semesterlön i olika fall. Paragrafrubriken föreslås bli ändrad för att bättre motsvara paragrafens innehåll.

21 §. Avtal under anställningsförhållandets gång om uppdelning av semestern och om semesterns tidpunkt. Om ett anställningsförhållande upphör får arbetsgivaren och arbetstagaren enligt 3 mom. avtala om hur den semester som intjänas innan anställningsförhållandet upphör tas ut. Utskottet menar att bestämmelserna bör tolkas så att semestern också kan tas ut i en del understigande 12 dagar innan anställningsförhållandet upphör, om arbetstagaren inte tjänar in mer semester. Denna tolkning underbyggs av syftet med de två bestämmelserna, att ge arbetstagaren möjlighet till vila och rekreation.

Bestämmelsen ger personer i kortvariga anställningsförhållanden bättre möjligheter att få semester, förutsatt att arbetsgivaren samtycker till det. Också de som arbetar med sammansatt stöd eller sysselsättningsstöd får bättre möjligheter att ta ut sina intjänade semesterdagar medan anställningsförhållandet pågår. Samtidigt vill utskottet påpeka att i anslaget också bör räknas in kostnaderna till följd av skyldigheterna enligt semesterlagen när sammansatt stöd beviljas arbetsgivare inom den tredje sektorn. Dessa arbetsgivare förfogar i regel inte över andra pengar för att uppfylla dessa skyldigheter.

Enligt 4 mom. kan på arbetstagarens initiativ avtal träffas med arbetsgivaren om att den s.k. femte semesterveckan tas ut i form av förkortad arbetstid. Regeringen konstaterar i propositionsmotiven att hänsyn till semesterns syfte när det gäller arbetstidsskyddet ska tas när avtal träffas

om semestern och understryker att huvudregeln fortfarande ska vara att semestern tas ut i hela dagar. Utskottet instämmer i det som regeringen säger i motiven om semesterns syfte och vikten av en semester som tas ut i hela dagar med tanke på vila, återhämtning och rekreation.

Många arbetstagare utnyttjar den femte semesterveckan för att hålla sportlov och får då vila och koppla av från sitt arbete samtidigt som de kan tillbringa tid med familjen. Utskottet finner det viktigt att den femte veckan i första hand kvarstår som en enhetlig semesterperiod och att den inte spjälks upp, om inte arbetstagaren uttryckligen önskar det.

För att semesterns syfte ska tillgodoses på ett tryggsätt också när avtal träffas om att semestern tas ut i form av förkortad arbetstid, vill utskottet understryka att avtalet inte får gå ut på att semestern tas ut i hur korta bitar som helst. Om någon behöver korta ned arbetstiden för att kunna samordna arbets- och familjelivet bör detta lämpligen ske på annat sätt, exempelvis med hjälp av partiell vårdledighet, en arbetstidsbank eller flexibel arbetstid. Utskottet förutsätter att regeringen i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna följer utformningen av eventuella avtal om att delar av semestern kan tas ut som förkortad arbetstid och hur avtalen beaktar dels arbetstagarens initiativrätt, dels att semestern tas ut i sådana delar att de kan anses motsvara syftet att semestern ska främja arbetshälsan samt lämnar en utredning till utskottet före utgången av 2008 (*Utskottets förslag till uttalande*).

26 §. Tidpunkten för semester som flyttats fram på grund av arbetsoförmåga. Utskottet föreslår att paragrafen får en stringentare formulering. Om semester inte kan beviljas under den i bestämmelsen angivna tiden för att arbetsoförmågan fortgår, ska den uteblivna semestern ersättas med semesterersättning.

29 §. Semesterbokföring. Utskottet föreslår en korrigering i 3 mom. som kommer sig av den ändrade paragrafnumreringen.

30 §. Avvikelse genom kollektivavtal. I paragrafen finns regler för vilka saker som kan avtalas

genom rikstäckande arbets- och tjänstekollektivavtal. Enligt de allmänna principerna i arbetslagstiftningen är det helt klart att man genom arbets- och tjänstekollektivavtal alltid kan avtala om förmåner som är gynnsammare för den anställda än de lagfästa. Däremot krävs det en egen bestämmelse för rätten att till arbetstagarnas nackdel genom arbets- och tjänstekollektivavtal avvika från lagnormer som annars är tvingande. Bestämmelser av detta slag ingår dels i denna paragraf, dels i den av utskottet föreslagna nya 33 § som föreslås innehålla de från 38 § 3 och 4 mom. överflyttade bestämmelserna om stats-tjänstemännens rätt till lång semester.

Paragrafens 1 mom. tillåter att man genom kollektivavtal avviker från lagen också när det gäller uppdelning av semestern. Med hänvisning till ILO:s konvention som är bindande för Finland uppmanar grundlagsutskottet i sitt utlåtande arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att överväga om bestämmelsen borde preciseras så att möjligheten att avtala annat om uppdelning av semestern följer huvudregeln och bara gäller den del av semestern som överskrider tolv vardagar. Enligt erhållen information har avsikten inte varit att bestämmelserna om uppdelning av semestern skulle kunna göra intrång på arbetstagarnas och tjänstemännens rätt till en oavbruten semester på minst tolv vardagar. Utskottet föreslår att 1 mom. preciseras genom tillägg av en bestämmelse om gränser för avtalsrätten när det gäller uppdelning av semestern.

I 3 mom. ingår bestämmelser om vilka arbetsgivarrepresentanter som är behöriga att ingå avtal. Förutom arbetsgivarnas riksomfattande föreningar får avtal ingås av de statliga förhandlingsmyndigheterna eller andra statliga avtalsmyndigheter, kommunala arbetsmarknadsverket, den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation, det ortodoxa kyrkosamfundet, Finlands Bank samt Ålands landskapsregering och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland.

Enligt 3 mom. är Ålands landskapsregering och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland behöriga att ingå avtal. Utskottet konstaterar att i analogi härmed räknas arbetstagarför-

eningarna i landskapet till de parter enligt 1 mom. som på arbetstagarnas vägnar får ingå avtal.

I 10 kap. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) finns bestämmelser om avtalsparterna i tjänstekollektivavtal gällande anställningsvillkor och om förhandlingsförfarandet. Enligt 46 § 1 mom. i den lagen är förhandlings- och avtalsparter kanslikommissionen och sådana registrerade tjänstemannaföreningar till vars egentliga syften hör att bevaka tjänstemännens intressen i deras tjänsteförhållanden. I lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) anger 42 § 1 mom. att förhandlings- och avtalsparter är Finlands Bank och på tjänstemännens vägnar sådana tjänstemannaföreningar till vilkas egentliga syfte hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållandena. Enligt 11 § 2 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) avtalas om anställningsvillkoren genom ett kollektivavtal mellan Folkpensionsanstalten och de föreningar som representerar tjänstemännen. Utskottet föreslår följaktligen att förteckningen i 3 mom. kompletteras med en bestämmelse om att arbets- och tjänstekollektivavtal gällande semester får ingås av de parter som för riksdagens del anges i 46 § 1 mom. i lagen om riksdagens tjänstemän, för Finlands Banks del i 42 § 1 mom. i lagen om Finlands Banks tjänstemän och för Folkpensionsanstaltens del i 11 § 2 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten.

33 §. *Statstjänstemännens längre semestrar.* Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att 38 § är en misslyckad plats för bestämmelserna om statstjänstemännens semestrar och uppmanar arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att överväga om bestämmelserna kunde ingå i egna paragrafer exempelvis under 6 kap. Utskottet föreslår att bestämmelserna tas in i en ny 33 §. Propositionens 33—39 § blir då 34—40 §.

Grundlagsutskottet lyfter i sitt utlåtande också fram riksdagens tjänstemän. Med hänvisning till det som sägs i utlåtandet och med hänsyn till att semestrarna för riksdagens tjänstemän bestäms enligt samma principer som för statstjänstemännen, föreslår arbetslivs- och jämställdhets-

utskottet att bestämmelsen ändras så att det hänvisas både till statstjänstemannalagen och till lagen om riksdagens tjänstemän.

I paragrafens 2 mom. föreslås ingå en bestämmelse motsvarande propositionens 38 § 4 mom. Grundlagsutskottet anser att lagstiftarens intention behöver lyftas fram och med hänvisning till det föreslår arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att bestämmelsen preciseras för att det tydligare ska framgå att tjänstemännens semesterrätt också kan försämrans genom tjänstekollektivavtal. Däremot får sådana avtal om semesterrätten inte ingås som leder till att semesterrätten inte längre uppfyller minimikraven i 5 §.

38 (37) §. *Straffbestämmelser.* I 1 mom. 3 punkten föreslås en korrigering till följd av den ändrade paragrafnumreringen.

39 (38) §. *Ikraftträdande.* Med hänvisning till motiveringen under 33 § föreslår utskottet att 3 och 4 mom. lyfts ut ur paragrafen och motsvarande bestämmelser skrivs in i den nya 33 §.

40 (39) §. *Övergångsbestämmelser.* Utgående från erhållen utredning föreslår utskottet att paragrafen preciseras genom tillägg av en bestämmelse som säger att på semesterlöner och semesterersättningar som betalas för semestrar som tjänats in enligt den gamla semesterlagen tillämpas de semesterlagsbestämmelser som gällde när semestern tjänades in. Däremot kunde på beviljande av semestrar som tjänats in före den 31 mars 2005 tillämpas bestämmelserna i den lag som gäller när semestern beviljas, dvs. den nya semesterlagen.

2. Lag om ändring av lagen om utstationerade arbetstagare

I 7 § föreslås en korrigering till följd av den ändrade paragrafnumreringen i semesterlagen.

5. Lag om ändring av 14 kap. 2 § i sjukförsäkringslagen

Regeringen föreslår i propositionen att 3 § i lagen om ersättning till arbetsgivare för semesterkostnader för den tid föräldradagpenning betalas ändras genom att bestämmelsen får en hänvisning till den nya semesterlagen. Lagen i fråga har emellertid upphävts efter att propositionen lämnades, och motsvarande bestämmelse finns inskriven i sjukförsäkringslagen som trädde i kraft den 1 januari 2005. Därför föreslår utskottet att lagförslag 4 förkastas och att riksdagen i stället godkänner en lag om ändring av 14 kap. 2 § i sjukförsäkringslagen. Hänvisningen i sjukförsäkringslagens 14 kap. 2 § till semesterlagen föreslås bli ändrad så att den gäller den nya semesterlagen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

att lagförslag 3 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 4 förkastas,

att lagförslag 1 och 2 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett nytt lagförslag godkänns (Utskottets nya lagförslag)

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

*Utskottets ändringsförslag***1.****Semesterlag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

(1 och 2 mom. som i RP)

Vad som i 6 § 2 mom., 8 § 2 mom., 10 § 3 och 4 mom. samt 11 § 1 och 3 mom. (*utesl.*) bestäms om arbetsavtal tillämpas också på sådana arrangemang genom vilka arbetstiden fastställs för tjänstemän och tjänsteinnehavare.

2—4 §
(Som i RP)

2 kap.

Semesterns längd

5—8 §
(Som i RP)

3 kap.

Semesterlön

9 §
(Som i RP)

10 §

Semesterlön som baserar sig på vecko- eller månadslön

(1—3 mom. som i RP)

Om en i 6 § 2 mom. avsedd arbetstagares avtalsenliga arbetstid är så obetydlig att bara en del av kalendermånaderna av denna anledning är fulla kvalifikationsmånader, räknas semesterlönen enligt 12 §. (Nytt)

11—13 §
(Som i RP)

14 §

Regeln för beräkning av semesterlön i olika fall

(1—3 mom. som i RP)

15 §
(Som i RP)

4 kap.

Semesterersättning

16—19 §
(Som i RP)

5 kap.

Hur semester ges

20—25 §
(Som i RP)

26 §

Tidpunkten för semester som flyttats fram på grund av arbetsoförmåga

Sommarsemester som flyttats fram på en sådan grund som anges i 25 § skall ges under semesterperioden och vintersemester före ingången av följande semesterperiod. Om det inte är möjligt att ge semester på detta sätt, får den framflyttade sommarsemestern ges efter semesterperioden under samma kalenderår och vintersemestern före utgången av följande kalenderår. Om det på grund av att arbetsoförmågan fortgår inte är möjligt att ge semester på det sist nämnda sättet heller, *ersätts* den uteblivna semestern (*utesl.*) med sådan semesterersättning som avses i 17 §.

(2 mom. som i RP)

27 §

(Som i RP)

6 kap.

Särskilda bestämmelser

28 §

(Som i RP)

29 §

Semesterbokföring

(1 och 2 mom. som i RP)

Semesterbokföringen skall förvaras åtminstone till utgången av den tid för väckande av talan som anges i 34 §.

30 §

Avvikelse genom kollektivavtal

Arbetsgivarnas och arbetstagarnas riksomfattande föreningar har rätt att ingå avvikande avtal om semesterperioden, beräknande och betalning av semesterlön och semesterersättning,

(*utesl.*) om att vintersemestern ges i form av en mellan parterna överenskommen förkortning av arbetstiden, om sparad ledighet samt om vad som bestäms i 8 § 2 mom. Genom kollektivavtal mellan dessa föreningar får avtal också ingås om *uppdelning av den del av semestern som överstiger 12 vardagar för att tas ut i en eller flera delar samt om sådan i 7 § angiven tid som är likställd med arbetad tid*, så att det överenskomna arrangemanget garanterar arbetstagarna lika långa semestrar som föreskrivs i denna lag. Genom avtal får dock inte avvika från vad som bestäms i 7 § 2 mom. 1 punkten. Genom riksomfattande tjänstekollektivavtal får avtal även ingås om den anmälningstid som skall iakttas när en tjänstemans eller tjänsteinnehavares semester flyttas fram eller avbryts samt om grunderna för avbrytandet av semestern, i de situationer där flyttandet eller avbrytandet är påkallat av vägande skäl som hör samman med utövandet av offentlig makt eller nödvändigt för skötseln av ett offentligt samfunds lagstadgade uppgifter som hör samman med människors hälsa eller säkerhet.

(2 mom. som i RP)

Vad som i denna paragraf bestäms om arbetsgivarnas riksomfattande föreningar tillämpas på motsvarande sätt på de statliga förhandlingsmyndigheterna eller andra statliga avtalsmyndigheter, kommunala arbetsmarknadsverket, den evangelisk-lutherska kyrkans avtalsdelegation och det ortodoxa kyrkosamfundet (*utesl.*) samt Ålands landskapsregering och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland. *Ett kollektivavtal eller tjänstekollektivavtal enligt denna paragraf får ingås av de parter som nämns, för riksdagens del i 46 § 1 mom. i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), för Finlands Banks del i 42 § 1 mom. i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och för Folkpensionsanstaltens del i 11 § 2 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001).*

31 och 32 §

(Som i RP)

33 § (Ny)

Statstjänstemännens längre semestrar

Utöver det som i denna lag föreskrivs om semester tillämpas i tjänsteförhållanden som avses i statstjänstemannalagen (750/1994) och i lagen om riksdagens tjänstemän följande:

(1 och 2 punkten som 38 § 3 mom. 1 och 2 punkten i RP)

Avtal som avviker från det som föreskrivs i 1 mom. får ingås på det sätt som bestäms i 30 §.

34 — 37 §
(Som 33—36 § i RP)

38 (37)§

Straffbestämmelser

En arbetsgivare eller företrädare för denne som avsiktligt eller av oaktsamhet

(1 och 2 punkten som i RP)

3) åsidosätter den i 35 § angivna skyldigheten att hålla lagen och avtalen framlagda,

skall för semesterförseelse dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och

dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § i strafflagen (39/1889).
(2 mom. som i RP)

7 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

39 (38)§

Ikraftträdande

(1 och 2 mom. som i RP)

(3 och 4 mom. *utesl.*)

(3 mom. såsom 5 mom. i RP)

40 (39) §

Övergångsbestämmelser

(1 mom. som i RP)

I fråga om semesterlön och semesterersättning som betalas för semestrar som tjänats in innan denna lag trädde i kraft tillämpas bestämmelserna i den semesterlag som gällde under in-tjäningstiden. (Nytt)

2.**Lag****om ändring av lagen om utstationerade arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 9 december 1999 om utstationerade arbetstagare (1146/1999) 2 § 2 mom. 3 punkten, 5 § och 7 § 1 mom., av dem 2 § 2 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 74/2001, som följer:

2 och 5 §
(Som i RP)

7 §

Yrkande på ersättning eller gottgörelse

Talan om yrkande på de ersättningar som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten skall väckas inom den tid som anges i 38 § i arbetstidslagen. Talan om yrkande på de ersättningar som avses i 2 § 2

mom. 3 punkten skall väckas inom den tid som anges i 34 § i semesterlagen.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

5.

Lag

om ändring av 14 kap. 2 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjukförsäkringslagen av den 21 december 2004 (1224/2004) 14 kap. 2 § som följer:

14 kap.
Ersättning för semesterkostnader
2 §

Betalning av ersättning

betalas också för de semesterdagar som en arbetstagare tjänat in och som arbetstagaren enligt 27 § i semesterlagen (/) har sparat för att ta ut senare såsom sparad ledighet.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Ersättningen betalas i efterhand efter att föräldradagpenningssperioderna gått ut. Ersättning

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna följer utformningen av eventuella avtal om att delar av semestern kan tas ut som förkortad arbetstid och

hur avtalen beaktar dels arbetstagarens initiativrätt, dels att den uppdelade semestern kan anses motsvara syftet att semestern ska främja arbetshälsan samt lämnar en utredning till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet före utgången av 2008.

AjUB 2/2005 rd — RP 238/2004 rd

Helsingfors den 2 mars 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Tarja Cronberg /gröna (delvis)
Sari Essayah /kd (delvis)
Susanna Haapoja /cent
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent

Markus Mustajärvi /vänst
Terhi Peltokorpi /cent
Paula Risikko /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent
ers. Arto Satonen /kok
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår i sin proposition (RP 238/2004) större flexibilitet när det gäller avtal om semestertidpunkten. Dessutom föreslår regeringen att arbetsgivaren och arbetstagaren på arbetstagarens initiativ ska få avtala om att den del av semestern som överstiger 24 vardagar fås tas ut i form av förkortad arbetstid (21 § 4 mom.).

Syftet med semestern, vila och rekreation, uppnås bäst om arbetstagaren får vara tillräckligt länge borta från arbetet. Det sägs faktiskt i propositionsmotiven att huvudregeln med hänsyn till semesterns syfte fortfarande ska vara att semestern tas ut i hela dagar. Utskottet behandlar för närvarande redogörelsen om arbetslivet och i samband med den har det med all tydlighet framgått att arbetet hotar ta ett allt hårdare grepp om arbetstagaren.

Människor bär på sig arbetet också under fritiden och familjens gemensamma tid domineras i mångt och mycket av arbetet. Propositionen har inga gränser för hur mycket arbetstiden kan förkortas. Förkortningen kan låt oss säga vara 15 minuter per dag. En sådan förkortning får nog

semesterdagarna att smälta ihop men är till ingen nytta när det gäller att få familjeliv och arbete i balans eller på annat sätt koppla loss från arbetet.

Deltidssemester ger upphov också till andra problem. Vem sköter jobbet under semestertiden, hur omvandlas en sexdagars semestervecka till fritid som tar hänsyn till vederbörandes arbetstidsarrangemang och hur räknas och betalas semesterlönen och den i arbets- eller tjänstekollektivavtal reglerade semesterpenningen för denna tid?

Enligt propositionen kan avtal om beviljande av semester i form av förkortad arbetstid ingå bara om arbetstagaren tagit initiativet. Men i praktiken är det omöjligt att kontrollera vem som de facto tagit initiativet. Kravet på att avtalet ska ingås skriftligt ger inga garantier för att avtalet är korrekt.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår vi

att 21 § 4 mom. i semesterlagen stryks.

Helsingfors den 2 mars 2005

Markus Mustajärvi /vänst
Esa Lahtela /sd

Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd